

DEKLARACIJA O LJUDSKOM BRATSTVU ZA MIR U SVIJETU I ZAJEDNIČKI SUŽIVOT

Papa Franjo i veliki imam džamije Al-Azhar, Ahmad Al-Tayyib u ponedjeljak, 4. veljače 2019., potpisali su u Abu Dhabiju 'Deklaraciju o ljudskom bratstvu za mir u svijetu i zajednički suživot'. Dokument nije samo prekretnica u odnosima između kršćanstva i islama nego je također poruka s jakim utjecajem na međunarodnu scenu. Cjelovit prijevod dokumenta na hrvatski jezik donosimo u cijelosti:

Uvod

Vjera upućuje vjernika da u drugom vidi brata i sestru koje treba poduprijeti i voljeti. Vjerom u Boga, koji je stvorio svemir, stvorenja i sva ljudska bića - Njegovom milošću jednake - vjernik je pozvan izraziti to ljudsko bratstvo, čuvajući stvoreno i cijeli svemir te podržavajući svaku osobu, osobito najpotrebnije i najsiromašnije.

Ova transcendentna vrijednost bila je polazište u više susreta tijekom kojih smo u bratskom i prijateljskom ozračju dijelili radosti, žalosti i probleme suvremenog svijeta. Činili smo to uzimajući u obzir znanstveni i tehnički napredak, terapijska postignuća, digitalno doba, medije i komunikacije, ali i siromaštvo, ratove i nevolje mnogih braće i sestara u različitim dijelovima svijeta, što su posljedice utrke u naoružavanju, socijalne nepravde, korupcije, nejednakosti, moralne degradacije, terorizma, diskriminacije, ekstremizma i mnogih drugih razloga.

Iz naših bratskih i otvorenih rasprava te iz susreta punog nade u svijetlu budućnost za sva ljudska bića rodila se ideja ovog "Dokumenta o ljudskom bratstvu". To je iskreno i ozbiljno osmišljen dokument pripremljen kao zajednička izjava dobrih i iskrenih težnji. Dokument poziva sve osobe koje u svojim srcima imaju vjeru u Boga i vjeru u ljudsko bratstvo da se ujedine i rade zajedno kako bi ovaj Dokument novim generacijama postao vodič prema kulturi uzajamnog poštovanja, svjesnih velike božanske milosti koja sva ljudska bića čini braćom i sestrama.

Dokument

U ime Boga koji je stvorio sva ljudska bića jednakima u pravima, dužnostima i dostojanstvu pozvavši ih da žive zajedno kao sestre i braća, da nastanjuju zemlju i pronose njome vrijednosti dobra, ljubavi i mira;

u ime nevine ljudske duše kojoj je Bog zabranio ubiti, tvrdeći da onaj tko ubije osobu, zapravo kao da je ubio cijelo čovječanstvo i tko god je spasi, kao da je spasio cijelo čovječanstvo;

u ime siromašnih, jadnih, potrebitih i marginaliziranih, za koje nam je Bog zapovjedio da im pomažemo, obvezujući time sve ljude, osobito svakog dobrostojećeg i bogatog čovjeka;

u ime siročadi, udovica, izbjeglica i onih koji su prognani iz svojih domova i zemalja, u ime svih žrtava ratova, progona i nepravdi, u ime slabih, onih koji žive u strahu, ratnih zarobljenika i zlostavljanih bilo gdje u svijetu, bez razlike;

u ime naroda koji su izgubili sigurnost, mir i mogućnost zajedničkog života, postajući žrtve razaranja, tragedija i ratova;

u ime *ljudskog bratstva* koje obuhvaća sve ljude te ih ujedinjuje i čini jednakima;

u ime ovog *bratstva* razorenog politikom ekstremizma i podjela te sustavima nezasićene zarade i tendencijama ideologija mržnje koje manipuliraju djelovanjem i budućnošću ljudi;

u ime slobode koju je Bog dao svim ljudskim bićima stvarajući ih slobodnima i razlikujući ih po tom daru (od drugih stvorenja);

u ime pravde i milosrđa, temelja napretka i ugaonog kamena vjere;

u ime svih ljudi dobre volje prisutnih u svakom kutku zemlje;

u ime Boga i svega navedenoga Al-Azhar al-Sharif s muslimanima na Istoku i na Zapadu - zajedno s Katoličkom Crkvom, katolicima na Istoku i na Zapadu, proglašavaju usvajanje kulture dijaloga kao puta, zajedničke suradnje kao kodeksa ponašanja, uzajamnog razumijevanja kao metode i kriterija.

Mi - koji vjerujemo u Boga i u konačni susret s Njim i u Njegov sud - temeljem naše vjerske i moralne odgovornosti i ovim Dokumentom tražimo od nas samih, od svjetskih lidera, kao i od arhitekata međunarodne politike i svjetske ekonomije, da ozbiljno radimo na promicanju kulture tolerancije, zajedničkog života i mira te da se što prije intervenira kako bismo zaustavili prolijevanje nedužne krvi i okončali ratove, sukobe, propadanje okoliša te kulturni i moralni pad koji svijet

trenutno proživljava.

Pozivamo intelektualce, filozofe, religiozne ljude, umjetnike, medijske djelatnike i ljude kulture diljem svijeta da ponovno otkriju vrijednosti mira, pravde, dobra, ljepote, ljudskog bratstva i zajedničkog života kako bi potvrdili važnost tih vrijednosti kao sidra spasenja za sve trudeći se promicati ih posvuda.

Polazeći od dubokog promišljanja o našoj suvremenoj stvarnosti, poštujući njezine uspjehe i proživljavajući njezine boli, katastrofe i nesreće, ova Deklaracija čvrsto vjeruje da je među najvažnijim uzrocima krize u suvremenom svijetu anestetizirana ljudska savjest i udaljevanje od vjerskih vrijednosti, kao i dominacija individualizma i materijalističkih filozofija koje diviniziraju čovjeka te svjetovnim i materijalnim vrijednostima daju prednost nad vrhovnim i transcendentnim načelima.

Dok priznajemo pozitivne korake koje je naša moderna civilizacija postigla na području znanosti, tehnologije, medicine, industrije i dobrobiti, osobito u razvijenim zemljama, naglašavamo da istovremeno s tim velikim i cijenjenim povijesnim napretkom dolazi do pogoršanja etike (tal. *“deterioramento dell’etica”*; eng. *“moral deterioration”*), što utječe na međunarodno djelovanje i slabljenje duhovnih vrijednosti i osjećaja odgovornosti. Sve to pridonosi širenju općeg osjećaja frustracije, usamljenosti i očaja, navodeći mnoge da padnu u vrtlog ateističkog i agnostičkog ekstremizma ili religijskog fundamentalizma ili u slijepi i fanatični ekstremizam koji u konačnici potiče oblike ovisnosti te individualno i kolektivno samouništenje.

Povijest potvrđuje da su vjerski i nacionalni ekstremizam i netolerancija proizveli u svijetu kako na Zapadu, tako i na Istoku, ono što bi se moglo nazvati znakovima “Trećeg svjetskog rata u komadima”, znakove koji su u različitim dijelovima svijeta i u različitim tragičnim uvjetima počeli pokazivati svoje okrutno lice: situacije u kojima se ne zna točno koliko je žrtava, udovica i siročadi. Osim toga postoje i druga područja koja se pripremaju da postanu poprište novih sukoba u kojima se rađaju napetosti i u kojima se nakupljaju oružja i streljiva, a sve to u globalnom kontekstu zasjenjenom neizvjesnošću, razočaranjem i strahom od budućnosti i pod kontrolom kratkovidnih ekonomskih interesa.

Također potvrđujemo da ozbiljne političke krize, nepravda i nedostatak pravedne raspodjele prirodnih resursa - koje crpi samo manjina bogatih na štetu većine narodâ na zemlji - uzrokuju i nastav-

ljaju generirati ogroman broj bolesnih, siromašnih i mrtvih uzrokujući katastrofalne krize čije su žrtve mnoge zemlje unatoč prirodnim bogatstvima i velikim sposobnostima mladih generacija koje ih karakteriziraju. Pored takvih kriza koje dovode do izgladnjivanja milijuna djece, zbog siromaštva i gladi svedenih čak na ljudske kosture, vlada neprihvatljiva međunarodna tišina.

Očito je u ovom kontekstu kako je obitelj kao temeljna jezgra društva i čovječanstva bitna za rađanje djece, njihov odgoj, obrazovanje, osiguravajući im čvrstu moralnu formaciju i obiteljsku zaštitu. Napad na instituciju obitelji, preziranje ili sumnja u važnost njezine uloge jedno je od najopasnijih zala našeg vremena.

Potvrđujemo, također, važnost ponovnog buđenja religioznog osjećaja i potrebe da se isti, zdravim obrazovanjem i pridržavanjem moralnih vrijednosti te ispravnih religijskih učenja, oživi u srcima novih naraštaja, kako bi se suočili s individualističkim, sebičnim i proturječnim tendencijama te s radikalizmom i slijepim ekstremizmom u svim njegovim oblicima i pojavama.

Prvi i najvažniji cilj religija je vjerovati u Boga, častiti Ga i pozivati sve ljude da vjeruju da ovaj svemir ovisi o Bogu koji njime upravlja. On je Stvoritelj koji nas je svojom Božanskom mudrošću oblikovao darujući nam život da ga zaštitimo. To je dar koji nitko nema pravo oduzimati, ugrožavati ili manipulirati njime po vlastitom nahođenju, nego naprotiv svatko mora čuvati taj dar života od njegova početka do prirodne smrti. Stoga osuđujemo sve prakse koje ugrožavaju život, kao što su: genocid, teroristička djela, prisilno raseljavanje, trgovina ljudima i ljudskim organima, pobačaj i eutanazija te politike koje promiču sve to.

Isto tako odlučno izjavljujemo da religije nikada ne smiju poticati rat, stavove mržnje, neprijateljstvo i ekstremizam, niti pozivati na nasilje ili krvoproliće. Ove tragične stvarnosti posljedica su odstupanja od religijskih učenja. One su rezultat političke manipulacije religijama i tumačenjâ religijskih skupina koje su tijekom povijesti zloupotrebljavale utjecaj vjerskih osjećaja u srcima ljudi kako bi ih navele da učine nešto što nema nikakve veze s istinom o religiji, a sve kako bi postigle političke i ekonomski ovosvjetske i kratkovidne ciljeve. Stoga pozivamo sve da prestanu koristiti religije kako bi poticali mržnju, nasilje, ekstremizam i slijepi fanatizam i da prestanu koristiti Božje ime kako bi opravdali ubojstvo, progonstvo, terorizam i ugnjetavanje. To tražimo na temelju naše zajedničke vjere u Boga koji nije stvorio

žene i muškarce da budu ubijeni ni da se međusobno sukobljavaju, niti da budu zlostavljani ili ponižavani u njihovim životima i okolnostima. Svemogući Bog zapravo nema potrebu da ga bilo tko brani i ne želi da se Njegovo ime koristi za teroriziranje ljudi.

Ovaj Dokument, u skladu s prethodnim međunarodnim dokumentima koji su naglasili važnost uloge religija u izgradnji svjetskog mira, potvrđuje sljedeće:

- Čvrsto uvjerenje da nas istinska učenja religija pozivaju da ostanemo usidreni u vrijednostima mira, da podržavamo vrijednosti uzajamnog razumijevanja, ljudskog bratstva i skladnog suživota, da ponovno uspostavimo mudrost, pravdu i ljubav i opet probudimo vjerski osjećaj mladih kako bi buduće generacije mogle biti zaštićene od dominacije materijalističkog mišljenja, kao i od opasnosti politika neobuzdane pohlepe i ravnodušnosti, utemeljenih na zakonu sile, a ne na snazi zakona.
- Sloboda je pravo svake osobe: svatko uživa slobodu vjerovanja, misli, izražavanja i djelovanja. Pluralizam i raznolikosti religija, boje, spola, rase i jezika božanska su volja kojom je Bog u svojoj mudrosti stvorio ljudska bića. Ta božanska mudrost je izvor iz kojeg proizlazi pravo na slobodu vjerovanja i pravo na slobodu da budemo različiti. Stoga se osuđuje činjenica da su ljudi prisiljeni pridržavati se određene religije ili kulture, kao i nametanje kulturnog načina života koji drugi ne prihvaćaju.
- Pravda utemeljena na milosrđu put je postizanja dostojanstvenog života na koji svako ljudsko biće ima pravo.
- Dijalog, razumijevanje te promicanje kulture tolerancije, prihvatanja drugoga i mirnog zajedničkog života bitno bi doprinijelo smanjenju mnogih ekonomskih, društvenih, političkih i ekoloških problema koji opterećuju velik dio čovječanstva.
- Dijalog među vjernicima znači susresti se u ogromnom prostoru duhovnih, zajedničkih ljudskih i društvenih vrijednosti te ulagati u promicanje najviših moralnih vrlina kojima religije teže, a to također znači izbjegavanje beskorisnih rasprava.
- Zaštita mjesta bogoslužja - hramova, crkava i džamija - dužnost je zajamčena religijama, ljudskim vrijednostima, zakonima i međunarodnim sporazumima. Svaki pokušaj napada na mjesta kulta ili prijetnje napadima, eksplozijama ili razaranjima predstavlja odstupanje od učenja religije, kao i jasno kršenje međunarodnog prava.

- Odvratni terorizam koji ugrožava sigurnost ljudi kako na Istoku, tako i na Zapadu i na Sjeveru i na Jugu, šireći paniku, teror i pesimizam, nije uzrokovan religijom - čak i kada je teroristi instrumentaliziraju - nego nagomilanim pogrešnim tumačenjima religijskih tekstova te politikama gladi, siromaštva, nepravde, ugnjetavanja, arogancije. Stoga je potrebno prestati podržavati terorističke pokrete novcem, oružjem, planovima ili opravdanjima, kao i medijskim izvještavanjem te sve to treba smatrati međunarodnim zločinima koji ugrožavaju globalnu sigurnost i mir. Takav terorizam mora biti osuđen u svim njegovim oblicima i pojavama.
- Koncept *državljanstva* temelji se na jednakosti prava i dužnosti prema kojemu svi uživaju pravdu. Stoga je nužno u našim društvima uspostaviti koncept punog državljanstva i odbaciti diskriminatorno korištenje izraza *manjine* koji izaziva osjećaje izoliranosti i inferiornosti. Njegova zloupotreba utire put neprijateljstvu i neskladu, a diskriminirajući neke građane, poništavaju se dostignuća te njihova vjerska i građanska prava.
- Dobri odnosi između Zapada i Istoka neosporiva je recipročna potreba. Oni se ne mogu nadomjestiti ni zanemariti, tako da obje civilizacije mogu biti obogaćene jedna drugom kroz razmjenu i dijalog kultura. Zapad bi u civilizaciji Istoka mogao pronaći lijekove za neke od svojih duhovnih i religioznih bolesti uzrokovane prevladavanjem materijalizma. Istok bi u civilizaciji Zapada mogao pronaći mnogo elemenata koji mu mogu pomoći da se spasi od slabosti, podjela, sukoba i znanstvenog, tehničkog i kulturnog nazatka. Važno je obratiti pozornost na vjerske, kulturne i povijesne razlike koje su bitna komponenta u formiranju osobnosti, kulture i istočne civilizacije. Također je važno učvrstiti poštovanje općih i zajedničkih ljudskih prava kako bi se osigurao dostojanstven život za sve ljude, žene i muškarce, na Istoku i na Zapadu izbjegavajući korištenje politika dvostrukih standarda.
- Nužno je potrebno priznavanje prava žena na obrazovanje, zapošljavanje i ostvarivanje njihovih vlastitih političkih prava. Nadalje, moraju se uložiti snažni naponi da se žene oslobode povijesnih i društvenih pritisaka suprotnih načelima vlastite vjere i dostojanstva. Također je potrebno zaštititi žene od seksualnog iskorištavanja i tretiranja kao da su roba ili sredstvo užitka ili financijske dobiti. Sukladno tome moraju se okončati sve neljud-

ske prakse i vulgarni običaji koji ponizuju dostojanstvo žena. Potrebno je raditi na tome da se promijene zakoni koji sprečavaju žene da u potpunosti uživaju svoja prava.

- Zaštita temeljnih prava djece - kako bi ona rasla u obiteljskom okružju, imala prehranu, obrazovanje i podršku - dužnosti su obitelji i društva. Ta prava moraju biti zajamčena i zaštićena, te ih se ne smije zanemariti niti uskratiti bilo kojem djetetu u bilo kojem dijelu svijeta. Moraju se osuditi svi postupci kojima se krše dostojanstvo i prava djece. Jednako je važno biti oprezan s opasnostima kojima su ona izložena, osobito u digitalnom okružju, te zločinom smatrati trgovanje njihovom nevinošću i sve nasilne povrede njihova djetinjstva.
- Zaštita prava starijih, slabih, invalidnih i potlačenih osoba vjerska je i društvena obveza koja mora biti zajamčena i zaštićena strogim zakonodavstvom i primjenom relevantnih međunarodnih sporazuma.

U tu svrhu, uzajamnom suradnjom, Katolička Crkva i al-Azhar objavljuju i obećavaju da će ovaj Dokument prenijeti vlastima, utjecajnim liderima, ljudima vjere diljem svijeta, odgovarajućim regionalnim i međunarodnim organizacijama, organizacijama civilnog društva, vjerskim institucijama i vodećim misliocima. Nadalje, obvezuju se promicati načela sadržana u ovoj Deklaraciji na svim regionalnim i međunarodnim razinama tražeći istodobno da se ta načela prevedu u politike, odluke, zakonodavne tekstove, nastavne planove i programe i komunikacijske materijale.

Al-Azhar i Katolička Crkva traže da ovaj Dokument postane predmetom istraživanja i promišljanja u svim školama, sveučilištima i obrazovanim i odgojnim ustanovama doprinoseći time stvaranju novih generacija koje će donositi dobro i mir te koji će posvuda braniti pravo potlačenih i posljednjih.

U zaključku očekujemo da ova Deklaracija:

bude poziv na pomirenje i bratstvo među svim vjernicima, čak i među vjernicima i nevjernicima, te među svim ljudima dobre volje;

bude poziv svakoj ispravnoj savjesti koja odbacuje abnormalno nasilje i slijepi ekstremizam, poziv onima koji njeguju vrijednosti tolerancije i bratstva koje religije promiču i potiču;

bude svjedočanstvo veličine vjere u Boga koja ujedinjuje podijeljena srca i uzdiže ljudsku dušu;

bude simbol zagrljaja Istoka i Zapada, Sjevera i Juga i svih koji

vjeruju da nas je Bog stvorio da se upoznamo, međusobno surađujemo i da živimo kao sestre i braća koji se vole.

To je ono čemu se nadamo i što nastojimo ostvariti kako bismo postigli univerzalni mir koji će uživati svi ljudi.

Abu Dhabi, 4. veljače 2019.

*Njegova Svetost
Papa Franjo*

*Veliki imam Al-Azhara
Ahmed Al-Tayyib*

Prijevod: Branko Jurić